

VI.

Avstrijska in nemška zakonodaja tej romanski pravni ustanovi nikakor nista naklonjeni (prim. zak. z dne 30. marca 1879, št. 50 drž. zak., čl. 1014 DBGB). Isto tendenco kaže tudi naše jugoslovansko pozitivno pravo. § 74, al. 2 zakona o notr. ureditvi. osnavljanju in popravljanju zemljiških knjig z dne 1. julija 1930 prepoveduje delitev zgradb po fizičnih delih, a po al. 1 istega paragrafa se že obstoječe take ureditve tolerirajo.

Kljub odklonilnemu stališču našega pozitivnega prava ni mogoče zanikati gospodarski in socialni pomen lastninske pravice na fizičnih delih zgradb. Pred vojno v Parizu tega instituta niso poznali. Danes je že čisto udomačen in vsesplošno je prepričanje, da je vprav njegova uvedba mnogo pripomogla k rešitvi stanovanjske stiske. — Nastala je cela vrsta družb, ki grade hiše z namenom, da jih po stanovanjih prodajajo izinteresom.

Književna poročila.

Dr. Mihelak Jože: Trgovinstvo za trgovinske akademije, abiturientske tečaje itd. Ljubljana 1938. Jugoslovanska tiskarna. Str. 404, vel. 8°. Cena vez. 80[—] din. (Konec.)

Str. 110. Značilno za javna skladišča je, da smejo izdajati in dosabilne skladišnice z značajem vrednostnih papirjev. To bi trebalo naglasiti. — Str. 137. „Ko kupec in prodajalec soglašata glede bistvenih pogojev, nastane trg. pogodba ali trg. kupčija.“ Tako pač ne. V konkretni ponudbi je vsaka točka — ne samo one o blagu in ceni — bistvena. Če je kupec zadovoljen z blagom in ceno, ne pa s kako drugo točko ponudbe, pogodba ne nastane. — Str. 140. „Žigi so imenski, v obliki črk ... o m o t o v.“ Oblika omota sama ne more biti žig. S tem ni rečeno, da ni zaščiten kot vzorec ali po zakonu o zatiranju nečedne tekme. — Str. 149. Dobro bi bilo reči, da se rok v strogem smislu, ki izteče v nedeljo ali praznik, ne podaljša za prvi delavnik (čl. 330 tz., razlika od odz.-ja). — Str. 160. „Dokumenti izpričujejo, da je blago zares odposlano, po drugi strani pa pride s prenosom teh listin lastnina od prodajalca na kupca. Takšni dokumenti so ... duplikat železniškega ali brodarskega tovrnega lista. ... Sem štejemo še fakture odnosno kopije faktur in razna potrdila.“ Lastninska pravica se s temi papirji ne prenaša, tudi ne z zavarovalnimi policami; kaj pa § 429 odz? — Str. 175. Med bistvenimi sestavinami ni navedena pokritvena klavzula čeka. — Str. 185. Ni res, da je ordrska lahko tudi nakaznica, ki je ni izdal, pa jo sprejme trgovec, in ne, da ordrska nakaznica ne sme biti pogojna, nakazana dajatev samo ne sme biti odvisna od nasprotne dajatve (čl. 301 tz.) — Str. 186, 195, 198. Mnenje, da je menica čisti papirnati denar, je že davno opuščeno. Trgovec jo bo silno redko vzel kot plačilo ali za tako, ampak radi plačila. Če je ne more vnovčiti, se pač ne bo smatral plačanim. — Str. 187, 189. Bistveni sestavini sta pri trati tudi poziv, naj trasat plača, pri lastni menici tudi izdateljeva plačilna obljuba. Menica ima slovnično obliko

stavka, v stavku mora biti predikat, glagol. — Str. 193. Primer je očitno vzet iz prakse. Povsem posrečen ni. Akcept je na takem mestu, da bi ga lahko imeli za podpis trasanta v trasirani lastni menici, podpis remitentna pa za, res da neveljavni, goli blanko = indosament na licu menice. — Str. 194. Po razlagi v 3. odstavku bi bilo misliti, da trasant ni regresni dolžnik. Prav na str. 199 spodaj. — Str. 199. Zbog prisilne poravnave — mišljena je uvedba postopka za prisilno poravnavo izven stečaja — po sedanjem men. zakonu ni regresa pred dospetkom. — Str. 214. Zbornice pač ne imenujejo sodnikov laikov — sedaj častnih sodnikov —, tudi pred uredbo z dne 22. julija 1933., Sl. l. 459, jih je imenoval pravosodni minister, zbornice so jih predlagale in jih še. — Str. 270. Depozitni list pač ne bo pravi vrednostni, temveč legitimacijski papir. — Str. 307. Zavarovalnica odgovarja za škodo — čeprav ima zavarovalec pravico do železniške odškodnine, navadno pa odstopi te regresne pravice zavarovalec zavarovalnici. Kaj pa § 62. zak. zav. pog.?

Še par netočnosti in nasprotnih izrazov: na str. 98 ima „ton gross“ (longton) 1015 kg in 1016 kg, prav je drugo; gl. tudi str. 399. — Str. 103 (primer). Spediter naj menda prevzame od kapitana, ne pa od železnice. Str. 184. V primeru se nekaj ne vjema. Cena za 200 vreč orehov po 50 kg po din 80— za 100 kg je pač $\frac{10.000 \times 80}{100} = 8000$ din. Zakaj za 90% fakturnega zneska akreditiv za 70.000 din? Če pa je količina tolika, da iznaša faktura 80.000 din, je 70.000 din premalo za 90% kritje, kajti 90% od 80.000 je 72.000. — Str. 273. V eskontnem listu treba menice navesti „po časovnem redu“. V menici imamo dve časovni označbi! — Str. 288, 289, 292. Provizija ni 4%, 3%, 2%, ampak 4‰, 3‰, pač tiskovna pomota. — Str. 294. 6000 delnic po 3000 din bi bilo 18.000.000, ne pa 180.000.000, tiskovna pomota. — Str. 299. „Leta 1929. je DHP uvedla nov tip srednjeročnega kredita, t. j. menični hipotekarni kredit, ki je kratkoročen.“ — Str. 352. Ali res Evropci kupujejo v Indiji kavo in indigo? V kateri Indiji? — Str. 386. „Rečna plovidba Agencije Beograd“? Ali ne: „Agencija Rečne plovidbe“?

Vse te pripombe naj nikakor ne zmanjšujejo naglašene vrednosti knjige, samo prispevek naj bodo za izpopolnitev prihodnje izdaje. Z gospodarskega stališča pa upam, da se o knjigi izrazi kdo, ki je bolj poklican za to.

Dr. M. Škerlj.

Dr. Gosar Andrej: Gospodarstvo po načrtu, njegove naloge in problemi. Ljubljana 1938. Cena 8 din.

Socialno-ekonomski institut v Ljubljani je pričel z izdajo svoje Zbirke študij. Kot prvo številko te zbirke je izdal 50 strani obsegajoč spis univ. prof. dr. Andreja Gosarja o načrtnem gospodarstvu. Prof. Gosar je znan po svojih številnih spisih o socialnopolitičnih vprašanjih in o reformi sodobnega gospodarskega ustroja. Svoja naziranja o tem je dr. Gosar podrobno razložil v svojem glavnem delu „Za nov družabni red“ (dva dela, 1933—1936). V pričujočem spisu aplicira pisec ta svoja naziranja na specialno vprašanje o načrtnem gospodarstvu. V prvem delu popisuje dr. Gosar dobre in slabe strani liberalnega gospodarstva. V drugem delu riše propadanje gospodarskega liberalizma in razlaga idejo gospodarstva po načrtu. Najbolj važen pa je tretji del spisa, kjer razglablja pisec naloge in probleme načrtnega gospodarstva. Tu razmotriva dr. Gosar po vrsti: probleme načrtnega gospodarstva in kolektivizem, probleme menjalnega mehanizma in velekapitalizma v načrtnem gospodarstvu, slednjič organizacijske probleme tega gospodarstva. Pisec podaja glavno problematiko načrtnega gospodarstva v zelo

dostopni obliki, ne poglobljajoč se v komplicirana teoretična vprašanja načrtnega gospodarstva, s katerimi se sedaj intenzivno bavi obširna novejša angleška, ameriška, italijanska in druga literatura. Za spis, ki je namenjen širšemu krogu bralcev, je to morda celo velika prednost. Med drugim je pisec lepo razložil težave in nevarnosti, s katerimi bi pretil nepremišljeni prehitri prehod od sedanjega gospodarskega ustroja h gospodarstvu po načrtu, zlasti če bi se pri tem prekoračile prave meje. Pisec poudarja pravilno, da se novi gospodarski sistem „ne da na mah v celoti uspešno izvesti, marveč se da brez večje škode in velikih nevarnosti edinole postopno uresničevati“. Pri tem „je treba skrbno varovati in ohraniti, kar je bilo v dosedanjem gospodarskem sestavu zares dobrega in življenja zmožnega“. Pri uvajanju načrtnega gospodarstva ne gre torej za „problem nagle in odločne izvedbe“, temveč mnogo bolj za „problem smotrne, modro uravnane evolucije“.

Svoj čas, in sicer februarja meseca lanskega leta, sem zaključil svoje predavanje o teoriji načrtnega gospodarstva, ki sem ga imel v dunajskem „Nationalökonomische Gesellschaft“ in ki je nato bilo objavljeno v dunajski „Zeitschrift für Nationalökonomie“ („Einige Bemerkungen zur Theorie der Planwirtschaft“. Band IX, Heft 2. Wien. 1938) s temile besedami: „Heute besteht die Gefahr eines Abgleitens ins andere Extrem: die integrale Regulierung, anstatt bei einer Kompromißform stehen zu bleiben. Wenn das einträte, so würde, angesichts des oben über die Willkürlichkeit solch einer Wirtschaft Gesagten, die künftige Enttäuschung viel schmerzlicher sein, als die Enttäuschung über das Extrem des wirtschaftlichen Liberalismus“.

Zato se pridružujem zaključnim besedam dr. Gosarja, s katerimi poudarja, „da bo za trajni uspeh in usodo ideje gospodarstva po načrtu največjega pomena, ali bomo znali modro uvajati in zadrževati v pravih, realnim potrebam in zahtevam ustrezajočih mejah. Drugače se bo kaj kmalu pojavil odpor, ki se bo končal z zmago novega gospodarskega liberalizma.“

A. Bilimovič.

Dr. Mal Josip: Probleme aus der Frühgeschichte der Slowenen.

Nova Založba. Ljubljana. 1939. Str. 175. Cena 72 din.

Pisatelj te knjige je splošno znan in priznan zgodovinar; saj nadaljuje „Zgodovino slovenskega naroda“ v izdaji Družbe sv. Mohorja, odkar je umrl dr. Josip Gruden. Da je spisal označeno delo v nemškem jeziku, ima pač ta namen, da se obrača z njim na znanstveni svet neslovanskih narodov. Zakaj mu gre, je v uvodu razložil, v poslednji besedi pa potrdil. Slovenske pravnike ta namen gotovo zanima, saj se tičejo v glavnem problemov, ki obravnavajo socialni ustroj slovenskega naroda in nekaterih pravnih institucij v prvi dobi po naselitvi na srednjeevropskem ozemlju. Čisto na kratko povedano gre za to-le: Peisker (Ceh) in Hauptmann (Slovenec) sta trdila v svojih spisih, da so Germani in Turkotatari Slované skozi stoletja pestili v hlapčevstvu in jih onesposobili za vsako državno organizacijo. Vprava ta nazor, ki ga je v glavnem sprejel tudi M. Kos v svojo Zgodovino Slovencev (1933), hoče Mal ovreči. V poglavju „Das AWARENJACH“ odklanja, da so Obri imeli alpske Slovence za svoje sužnje. Nas pravnike zanima predvsem to, kar prinaša Mal v tej zvezi novega o kosezih kot slovenski pravni instituciji; spravlja jih v rahlo jezikovno zvezo s Kazaki Malorusov. V drugem poglavju „Die KROATENHERRSCHAFT“ pobija z vsoto odločnosti naziranje, da so zašli med Karantanske Slovence Hrvti kot gospodujoči sloj. V nadaljnjem poglavju „Unter der deutschen Herrschaft“ je nanizal več problemov pod skupnimi vidiki, tako: slovensko imenje, slovenska dekanija, pojezda, večja. O poslednji

pravi, da je eksistirala tudi v obliki obče veče, ki se je sestajala predvsem, ko je bilo treba voliti novega deželnega kneza. Ta volitev se je vršila formalno z ustoličenjem kneza na Gosposvetskem polju po izvestnih, listinski izpričanih obredih. Ti obredi so predmet podrobne analize in primerjanja z enakimi obredi tujih narodov. Vendar podarja Mal, da se nikjer drugod niso vršili tako kakor pri Slovencih. V zadnjem oddelku tega poglavja, ki nosi naslov „Libertini — Edlinge“, označuje Mal — precej ostro — poskus Hauptmannove razlage, da so liberti ali libertini vprav „Edlinge“ (po naše „Kosezi“), kot ponesrečen. Da se sklicuje Mal v tej monografiji na znanstveni aparat, ki sega prav do konca l. 1938, je samo po sebi razumljivo. Vendar nam ni jasno, zakaj se ni oziral na razpravo dr. K. Torgglerja „Die Arbeiten Ludmil Hauptmanns und ihre Bedeutung für Kärnten, besonders in der Edlingerfrage“ (Carinthia I, 1, l. 1938), dasi obravnava kritično identični problem in se tudi ne strinja povsem s Hauptmannom. Med navedbami znanstvenega aparata omenja Mal v nekakšno podporo svojih izvajanj mimogrede tudi slovenske pregovore ali reke, kar smatramo za popolnoma opravičeno. Le na dveh mestih se nam zdi poskus, spraviti jih v zvezo z obredi ob ustoličenju knezov, preveč tvegano. Rek „Zastonj je človek, ako nima klobuka“, bi mi ne razlagali kakor Mal, da gre tu za vojvodski klobuk, ampak mislimo, da se tiče nasledstvenega prava moških dedičev, ki izključujejo ženske, ker ne morejo biti gospodarji (prim. Dolenc, Pravna zgodovina za slovensko ozemlje, str. 345, kjer se citira ustrezna določba iz Trsatskega statuta, čl. 58). Drugi rek „Sedi krivo, a sodi pravo“ pa pač ne bi bil ostal slovenskemu narodu v spominu, ako bi se nanašal na način, kako je knez na gosposvetskem kamnu sedel. Brez dvoma bo bližja razlaga ta, da se obrača zoper pretirani germanskopravni formalizem v izvajanju sodstva, kar smo že navajali v svoji razpravi „Slovenski pregovori in reki pa naše pravo“ (Vodnikova pratika, 1936). Na kraju tega oznanila bi še pripomnili, da bodo pravni zgodovinarji, ki poznajo naspotujoča si mnenja o Malovih „problemih“, z vso pozornostjo sledili, kakšni bodo odgovori in odzivi od druge strani čistih zgodovinarjev, zlasti od tistih, na katere se nemško pisana knjiga očitno obrača.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Tasić Djordje: Uvod u pravne nauke (Enciklopedija prava). Beograd 1938.

Profesorja Tasića Uvod u pravne nauke, ki smo ga izčrpno prikazali v našem glasilu leta 1935, je izšel sedaj v povsem novi in predelani izdaji. K tej so avtorja vodili razni motivi, predvsem izkušnje, ki si jih je nabral v teku svojega plodonosnega delovanja na tolikih področjih pravne znanosti. Novi uvod je sicer izgubil na obsegu (namesto prvotnih 332 strani sedaj 173 strani), a je mnogo pridobil, ne na globini in ostroti analize, ki odlikujeta obe deli, marveč v didaktičnem pogledu. Avtor pravi po pravici, da so mnogi problemi, ki pripadajo splošni teoriji prava in pravni filozofiji, za začetnike pretežki. Te probleme je avtor povečini izločil iz sedanje obdelave, dodal pa je mnogo pozitivnopravnega materiala, konkretne zgodovinske in sociološke poglede, ki začetniku lajšajo čitanje in ga navajajo k nadaljnjemu razmišljanju. Nova razporeditev snovi bo avtorju omogočila, da vse probleme iz pravne filozofije in iz splošne teorije prava obdela samostojno v posebni Pravni filozofiji, ki jo napoveduje in ki jo z velikim zanimanjem pričakujemo. S svojo novo knjigo je prof. Tasić podal odličen uvod v pravoslovje, obenem pa tudi izpolnil vse zahteve ki jih stavi nova fakultetna uredba na predavatelja pravne

enciklopedije. Ta je postala sedaj na vseh naših pravnih fakultetah predmet izpita, ki se polaga na koncu prvega leta. Predavanja morajo biti zaradi tega tako sestavljena, da dajo začetniku jasen in znanstveno utemeljen pregled o vsej ogromni pravni snovi, ne da bi ga pri tem begala z nepotrebnim kopičenjem snovi. Vsem tem zahtevam knjiga odlično ustreza. V prvem delu podaja avtor na 55 straneh splošen pregled o družbi, pravu in državi. Temu sledi v drugem delu moderno pozitivno pravo z zgodovinskimi pregledom, ki obsega javno pravo (ustavno in administrativno), zasebno pravo, kazensko pravo, mednarodno pravo in kazenski ter civilni postopnik. Od tretjega dela naprej se začne s pravnimi viri in tolmačenjem prava (četrti del) pot, ki vodi v pravno filozofijo in ki jo avtor tako zanimivo popisuje na koncu svoje knjige. Kratek bibliografski pregled zaključuje to novo delo profesorja Tasića, ki pomenja razveseljivo obogatitev naše pravne literature.

Boris Furlan.

Dr. Wagemann Ernst: Wirtschaftspolitische Strategie (Von den obersten Grundsätzen wirtschaftlicher Staatskunst). Hanseatische Verlagsanstalt Hamburg 1937. 368 str. RM 10.80.

Po svojih uvodnih delih k nauku o konjunkturah (Konjunkturlehre, Berlin 1928 ter Einführung in die Konjunkturlehre, Leipzig 1929) in svoji znameniti knjigi Struktur und Rhythmus der Weltwirtschaft (Grundlagen einer weltwirtschaftlichen Konjunkturlehre, Berlin 1931) je posvetil v zadnjih letih predsednik berlinskega in po priključitvi Avstrije k Nemčiji tudi dunajskega konjunktornega instituta, berlinski univ. prof. dr. E. W a g e m a n n pozornost tudi nekaterim drugim področjem gospodarske vede. Leta 1935 je izšel v Hamburgu njegov duhoviti oris statistike Narrenspiegel der Statistik (Die Umrisse eines statistischen Weltbildes), pred nekaj meseci pa gospodarskopolična metodologija, Wirtschaftspolitische Strategie.

Kot že njegov oris statistike se odlikuje zlasti tudi njegova zadnja knjiga po tem, da je v velikem delu pisana iz neposredne izkušnje in prav duhovito. V njej prihaja do izraza avtorjev smisel za teorijo, ki jo pa skuša vselej utemeljiti in razložiti s praktičnimi konkretnimi primeri iz najrazličnejših področij narodnega gospodarstva. V tej posrečeni združitvi proučevanja konkretnih poleg teoretičnih gospodarskih problemov in pri velikem pomenu, ki ga pripisuje študiju gospodarske dinamike, se nam kaže Wagemann zlasti tudi v tej zadnji knjigi kot odličen zastopnik sodobnih stremeljenj po združitvi simptomatičnega s kavzalnoteoretičnim proučevanjem gospodarstva ter prizadevanj po dinamizaciji doslej pretežno statične ekonomske teorije.

Že iz podnaslova naznanjenega spisa izhaja, da je njegova naloga govoriti predvsem o najvišjih načelih gospodarske politike. Čim bolj se pa pri kaki vedi omejimo na najvišja načela, tem bolj dobivajo ta načela nek splošen, tudi za druga področja znanosti veljaven pomen. To je hotel poudariti pisec, ko je izbral za naslov svoji knjigi gospodarskopolična strategija. Za gospodarstvo in politiko veljajo namreč v osnovi ista načela kot za vojaško strategijo ali za medicino. Vse te vede delajo sicer s povsem različnimi konkretnimi sredstvi in cilji, so si pa vendar formalno sorodne po tem, da je vsem trem skupno določeno razmerje med sredstvi in cilji kot takimi. Zanje veljajo torej ista načela postopanja, ki temelje na osnovnem spoznanju, da so za uspeh kakega ukrepa odločilni čas, kraj in mera tega ukrepa.

Po kratkem uvodu o potrebi in nalogah gospodarske politike, razpravlja zato pisec v prvem oddelku „o elementih gospodarske politike“ (str. 39—166) o vprašanjih, ki se tičejo kraja in časa ter mere

gospodarskopoličnih ukrepov na splošno. Zaključuje pa ta oddelek z zgodovinskim pregledom glavnih tipov gospodarske politike, s čimer hoče pokazati nekaj načinov gospodarskopoličnega udejstvovanja.

Ta del tvori jedro spisa ter je najzanimivejši. V njem se je avtorju posrečilo, podati nekaj osnovnih ugotovitev, ki utegnejo imeti res splošno veljavo. Naj navedem nekaj glavnih piščevih misli:

Kraj in čas mora upoštevati državna gospodarska politika s tem, da se po načelu priredbe prilagodi strukturi ter vsakokratnim stadijem srednjevalovnih (konjunktornih) in dolgovalovnih (generativnih) valovanj gospodarskega procesa. Pri tem morajo tvoriti po načelu skladja vsi ukrepi nek zaokrožen sistem, ne smejo si nasprotovati ter zlasti ne smejo kršiti zakona o minimumu.

Ako naj bodo uspešni, morajo imeti gospodarskopolični ukrepi pravilno mero, s katero razumemo njih silo, globino in širino. Glede na silo mora gospodarska politika pravilno razporejati (dozirati) razpoložljiva sredstva za doseg določenega cilja ter upoštevati važnost gospodarskih rezerv. Gospodarskopolični posegi naj ne bodo pregloboki. Tičejo naj se praviloma le lahko sprejemljivih elementov gospodarskega krožnega toka. Ukrepi, ki spreminjajo t. zv. konstantne ali celo nespremenljive gospodarske relacije, utegnejo imeti čisto drugačne in dalekosežnejše ter usodnejše učinke, kot so bili zamišljeni. Glede širine gospodarskopoličnih ukrepov so mogoča tri načela: načelo gospodarske svobode, gospodarskega vodstva in popolnega podržavljenja gospodarstva. Obe skrajni načeli sta praktično dosledno neuresničljivi. Med njima pa obstoji cela vrsta stopenj gospodarskopoličnega udejstvovanja, začeniši s priložnostnim reguliranjem preko stalnega državnega vodstva narodnega gospodarstva do reglementiranja in delne državne režije.

Velikost uspeha gospodarske politike ni kvantitativno v zvezi z ukrepi, katerih velikost se čisto niti ne da izraziti. Ugotavljati te uspehe, spada med glavne naloge konjunkturnega proučevanja. Glavne metode, ki pri tem prihajajo v poštev so t. zv. komparativna statika in pa sistem raznih gospodarskih barometrov.

Drugi oddelek (str. 170—360) je konkretnější in praktičnejši ter je posvečen posameznim gospodarskopoličnim panogam. Wagemann jih razvršča po nekoliko novem sistemu. Najprej govori o zunanjegospodarskih posegih države v narodno gospodarstvo, in sicer o trgovinski, valutni in pomorsko-trgovinski politiki, nato o notranjegospodarskih posegih, t. j. o cenovni politiki (vštevši notranjetrgovinsko politiko), o produkcijski (vštevši prometno) in o konsumni politiki, končno pa razpravlja o državnogospodarskih posegih, kamor prišteva kreditno, davčno ter tarifno politiko drž. železnic itd. Njegova izvajanja se omejujejo le na nekatere važnejše ugotovitve in kažejo veliko avtorjevo razgledanost po širokem področju gospodarskopoličnega udejstvovanja Nemčije in drugih držav.

Pisec je optimist, kot se to vidi iz njegovega epiloga, kjer podaja pogled v bodočnost. Nekateri primerjajo današnje stanje človeškega razvoja z dobo propada rimskega cesarstva, on ga pa rajši primerja z dobo renesanse, humanizma, reformacije in protireformacije, s katerimi ima prav tako mnogo sorodnosti.

Wagemann seveda ni nasprotnik narodnega socializma. V svoji knjigi mestoma tudi nekatere ukrepe gospodarskopoličnega vodstva sedanje Nemčije izrečno zagovarja. Pri tem pa ostaja stvaren in ne precenjuje pomena teh ukrepov. Knjigo bo zato z zanimanjem in razumevanjem bral tudi oni, ki z njegovimi nazori iz načelnih razlogov ne bo mogel vselej soglašati.

Dr. Egon Staré ml.

Dr. ščetinec Juraj: Korporativizam i demokracija. Zagreb. Samozaložba, 1938. Str. 112, velika 8°. Cena din 20.

Pisec je profesor Ekonomsko-komercialne visoke šole v Zagrebu. Že vrsto let se bavi s proučevanjem korporativizma in skuša prikazati njegovo praktično izvedbo v poedinah državah. V dosedanjih študijah „Socialna organizacija fašizma“ (1935, posebni odtis iz „Mjesečnika“ 1934, str. 9—12), „Korporativno uredjenje države s obzirom na avstrijski ustav“ (1935), „Nacionalni socijalizam“ (1937), je orisal in kritično ocenil posamezne korporativne sisteme, kakor so jih izoblikovale države izrazito avtoritarnega tipa. Da bi zaključil prikaz stanja korporativne misli v socialnem in političnem ustroju nekaterih pomembnih demokratično urejenih držav na evropski celini, se je v novi knjigi lotil še Švice, Holandske, Belgije in Francije. Vendar zavzema skoro vso prvo polovico knjige opis korporativnega sistema Portugalske, ki po pisčevem mnenju stremi od avtoritarnega režima k demokratičnemu. Zato naj bi ravno to poglavje tvorilo pripravno vez med prejšnjimi deli in drugo polovico pričujoče knjige. Pisec navaja nadalje še razne miselne struje in socialna gibanja, kolikor se bore za korporativno preureditev družbe v demokratičnem duhu. Navaja tudi njih programe. Tako našteva in na kratko razlaga krščansko socialni program (načela papeške enciklike Quadragesimo anno, program krščanske sindikalne internacionale, programe krščanskih sindikatov v posameznih državah), socialistično sindikalno smer z načelno odklonilnim a taktično delno pomirljivim stališčem (razen komunistov in anarhistov) nasproti korporativni preosnovi družbe in končno še politično demokratični program. Zadnji del knjige je posvečen osnovnim problemom korporativizma. Ko govori o odnosu korporativizma in demokracije, smatra pisec, da sta ti dve koncepciji popolnoma združljivi, samo da je treba današnjim demokratičnim političnim režimom spodmakniti njihovo individualistično osnovo in jo nadomestiti s socialno.

Knjiga ima prvenstveno informativen značaj. Na razmeroma tistem prostoru prinaša obilo podatkov in nakazuje nebroj socialnih in političnih problemov današnjice. Pojmi so ostro postavljeni in opredeljeni, isto velja za probleme. Vendar so ti v glavnem samo registrirani skupno z raznimi vladajočimi znanstvenimi mnenji, prihajajočimi v poštev. Škoda, da je oddelek o korporativizmu in demokraciji molče prešel organizacijske težkoče, ki so prilagoditvi korporativne ideje dosedanjemu formalno demokratičnemu političnemu državnemu ustroju na poti. Zdi se nam, da gre pri demokraciji na individualistični osnovi, ki se opira na enakopravne, socialno atomizirane volivce, upoštevane samo v njihovi zvezi z določenim delom državnega ozemlja in pri demokraciji na socialni osnovi, ki naj bi se opirala na razne družbene organizme kakor so rodbina in poklic, za več nego za razliko v stopnji istega pojma. Podoba je, da gre že za razliko v kakovosti in to pomeni, da imamo opravka z dvema različnima pojmovoma. V družbenem življenju bosta nujno razvijala svojstveno dinamiko, ki ni treba, da bi šla druga z drugo vzporedno. Zato mislimo, da zahteva uvajanje na tak način socialno osnovane demokracije v sestav državne politične organizacije, zgrajene na individualistični demokraciji, največje opreznosti in preskušnje. Najbolje bi se uredilo tako, da bi se predstavniki te „socialne“ demokracije pritegnili v krogu svoje prirodne pristojnosti k posvetovalnemu ne pa odločujočemu sodelovanju pri izvrševanju državne oblasti in sicer i v zakonodaji i v upravi kot sosvet dotičnih državnih organov. Nujno bi pri tem seveda bilo, če naj bo govora o demokraciji, da bi ti sosveti bili svobodno izvoljeni v volivnih kolegijih, katerim bi bili podlaga že prej omenjeni socialni organizmi.

Tako bi isto počelo demokratične avtoritete, namreč svobodna izvolitev s strani poklicanih volivcev, dajalo položaj i organom individualistične i socialne demokracije. Avtoriteta slednjih bi bila glede njihove pristojnosti še povečana po njihovem strokovnem in tehničnem poznavanju stvari, o katerih dajejo svoje mnenje. To bi obenem moglo biti dovoljno jamstvo, da bodo njihovi pogledi tudi pravilno ocenjeni od strani prizadetih državnih organov.

Dr. Gorazd Kušej.

Dr. Schönke Adolf: Zivilprozessrecht. Eine systematische Darstellung. R. v. Deckers Verlag — G. Schenck. Berlin. 1938. Str. 424.

Predmet naznanjene knjige je nemški civilni pravdni postopek na podlagi reformiranega državnega civilnopravnega reda. Gre torej predvsem za teorijo civilnega pravnega postopka po nemškem pravu. Toda pisatelj poudarja že koj v predgovoru, da podlaga njegovega sistematičnega prikazovanja niso samo teoretska načela, ampak predvsem življenje procesa v praksi. S tem v zvezi je bolj ko na drugih področjih pri razlagi civilnopravnih norm kazati na njih smotnost. Zato je na mestu kolikor mogoče svobodna razlaga, saj civilnopravdni zakoni nočejo postavljati zapreke, ki naj bi zavirale pot do priznanja materialne pravice. Na ta način priteguje pisatelj k teoretičnemu obdelovanju poleg literature tudi izsledke prakse in ustvarja solidno stavbo civilnega procesa.

Seveda so potegnjene tako uporabi literature, še bolj pa prakse določene meje, knjiga ni samo sistematični prikaz, ampak predvsem tudi učbenik, namenjen v prvi vrsti pravniškemu naraščanju. V tem pogledu se drži knjiga točno začrtanih mej. Skrbno je precenjeno, kaj je potrebno začetniku na tem pravnem področju, kratko a razumljivo in pregledno je razdeljena vsa snov tako, da stopa jasno na dan ogrodje tistega vzajemnega sodelovanja sodišča in strank, ki izpolnjuje civilnopravdni postopek. Književni podatki in praksa sodišč naj služijo le nadaljnji poglobitvi študija. Vendar je treba reči, da ne zanemarja knjiga nobenega teoretičnega vprašanja, da se dotika vsakega, četudi ga riše včasih samo s par besedami. Dovolj, da opozorja začetnika na različna mnenja, pridani podatki mu bodo kažipot, če bo hotel prodreti globlje v bistvo vprašanj.

Bolj še kot pedagoške vrline knjige zanima nenemškega, zlasti jugoslovanskega pravnik in procesualista drugo. Schönkejeva knjiga je namreč prvo obširnejše delo, ki obravnava reformirani civilni pravdni postopek, kakor je bil urejen l. 1935 po izvršeni narodnosocialistični revoluciji. Že dolgo pred l. 1935 so pripravljali v Nemčiji reformo civilnega pravnega reda, ki je bil najvernejši odraz liberalne ustavne države. Z novim državnim stanjem seveda takšen zakonik ni mogel biti v skladu. Vendar se v hitrici, s katero je bilo treba zakon spremeniti, ni dal napraviti popolnoma iz temelja nov zakon, ampak je bilo treba starega več ali manj prilagoditi novim razmeram. To so storili s tem, da so pritegnili v večji meri načela in določbe avstrijskega civilnega pravnega reda in po njih deloma reformirali svoj postopnik. Schönkejeva knjiga prikazuje nad vse zanimivo to nastajanje, kaže tudi nazorno, kakšne spremembe so utrpeli pri tem avstrijske določbe same, tako da ja nastalo novo pravo iz njih. Prav posebno važna za nas pa je nadaljnja pisateljeva ugotovitev, da so uspehi reforme, v smeri pospešitve postopka, vprav razveseljivi. Kolikor se sme ta napredek pripisovati dejstvu, da so dale dobršen del reformiranim določbam vsebino avstrijske norme, dokazuje to, da tisti očitki, ki so jih naperjali ob unifikaciji jugoslovanskega civilnega procesnega prava zoper avstrijski zakon, niso bili utemeljeni.

Vprav iz tega razloga in ne samo zgolj iz informativnih, je naznačena knjiga zanimiva tudi za nas. **Dr. Rudolf Sajovic.**

Annuario di Diritto comparato e di Studi Legislativi. Seconda Serie. Vol XIV, 3. Vsebina tega zvezka je: De L'administration de la faillite au Canada. Balbi G. — La posizione del chiamato a succedere con vincolo di sostituzione nella riforma del Codice civile. Sommari di Legislazione internazionale, anni 1935—1937. — Poleg tega še dvojce recenzij.

Dr. Arandjelović Dragoljub: O besposlici intelektualaca. Poseben odtis iz Pravosudja 1939 in kot 5. zvezek Biblioteke „Pravosudja“.

Dr. Bilimović Aleksander: Agrarna struktura Jugoslavije in Slovenije v primeri z agrarno strukturo nekaterih drugih dežel. Poseben odtis Tehnike in gospodarstva 1939 ter kot 4. zvezek študij Socialno ekonomskega instituta v Ljubljani. Str. 33. Cena 8 din.

Dr. Belić Matija: Pravni položaj žene u Hrvatskoj i Slavoniji, čiji je brak proglašen nevaljanim po kan. 1099, § 1, n. 2, cod. iur. can. Ponatis iz Arhiva za pravne i društvene nauke 1939, LV. Str. 46.

Dr. Božić Ana: O povraćaju miraza. Poseben odtis iz Pravosudja 1939 in kot 2. zvezek Biblioteke „Pravosudja“.

Jovanović Stojan: Pripremanje advokatskog podmlatka. Poseben odtis iz Pravosudja in kot 5. zvezek Biblioteke „Pravosudja“.

Dr. Korošec Viktor: Das Eigentum an Haustieren nach dem Hethitischen Gesetzbuch. Ein Beitrag zur hethitischen Auffassung des Eigentumsrechtes. Posebni odtis iz Symbolae ad iura Orientis antiqui pertinentes Paulo Koschaker dedicatae, Leiden 1939. Str. 37—49.

Dr. Kulaš Juraj: Rasmatranja o uslovnoj osudi. Poseben odtis iz Policije 1939. Str. 60.

Dr. Lenac Rikard: Kućna communio pro diviso (Etažna svojina). Zagreb. Samozaložba, 1939. Str. 42.

Maklecov Aleksander: Die Erprobung der Sicherheitsmassnahmen in Jugoslawien. Poročilo za kriminološki kongres v Rimu 1938. Str. 4.

Dr. Matijević Ivo — dr. Čulinović Ferdo: Komentar zakona o izvršenju i obezbedjenju. IV. knjiga, 1. §§ 50 do 67. Beograd. Štamparija Svetlost, 1939. Str. 1527 do 1406.

Dr. Politeo Ivo: Pravna literatura — motor ili balast. Poseben odtis iz Pravosudja 1939, obenem 4. zvezek Biblioteke „Pravosudja“.

Racopović Nikola: Etažna svojina. Poseben odtis iz Pravosudja 1939, obenem 1. zvezek Biblioteke „Pravosudja“.

Vassileff H. Boris: La responsabilità penale del tubercolotico dal punto di vista Medico-Legale. Seconda edizione. Genova, 1930. Str. 211.

Zbornik znanstvenih razprav. Izdaja Proforsorski zbor juridične fakultete v Ljubljani. Ljubljana, 1939. Str. 241.

Clanki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LV, 3: Perić Ž.: O ustanovi zloupotrebe prava. Tasić Dj.: Sociološka teorija Fokonea o krivičnoj odgovornosti. Popović Dj.: Pravna priroda medjunarodnih ugovora. Brajković V.: Kvazi-ugovori u trgovačkom pravu. Knežević D.: Presuda zbog izostanka ili propuštanja kod statusnih sporova. Kostić L.: Utvrđivanje izbornih rezultata. Novaković M.: Minhenski sporazum. Djendić V.: Obaveznost mišljenja lekarske komisije pri donošenju rešenja o bolovanju. — **Arhiv LV, 4:** Bilimović A.: Indikativne i normative nauke. Dukanac Lj.: Ekonomija i politika. Grol V.: Teorija institucije Morisa Oriua. Bartoš M.: Skraćenje parnica oko povraćaja prinadležnosti. Mirković N.: Osnovne crte u demografskom razvoju Jugoslavije. Janić Dj.: Odluka Drž. Saveta o jednom slučaju neslaganja pravilnika za izvršenje zakonskih odredaba i tih zakonskih odredaba.

— **Branič 3:** Djelošević B.: Obrazloženje odlika Apelacionog suda i naredjenja § 210 Kp. Petrović B.: Povračaj prava i poništaj osude (rehabilitacija) i dejstvo ove na status službenika koji je gubitkom časnih prava izgubio pravo na državnu službu. Bogdanović Ž.: Advokatskim pripravnicima treba dati veća branilačka prava pred okružnim sudom. — **Branič 4:** Protić K.: O naknadi štete zbog propuštanja notifikacije meničnog protesta. Mirković Dj.: Likvidacija nepravilnih akcionarskih i društava s o. o. po novom Trgovačkom zakonu. Spasić M.: O ličnosti sudije. — **Mjesečnik 3:** Vuković M.: Smjernice zrakoplovnoga prava. Mudrovčić J.: Djelovanje zakona unatrag. Legradić R.: Da li je vanparnični put za razdiobu zajednice obvezatno primaran? Lederer Ž.: Zaštita seljačkoga posjeda. — **Mjesečnik 4:** Kuntarić A.: Iz radnoga prava. Muha M.: Još o značenju § 440 o. g. z. Curić I.: O danu saznanja za propuštanje kod povračaja u prijašnje stanje zbog propuštanja prvoga ročišta. Gavella A.: O produženom krivičnom djelu. Vuković M.: Troškovi izlučnih parnica. Dabinović A.: Havarija u suhozemnom saobraćaju. — **Policija 3:** Stjepanović N.: Otkada teku penzijske prinadležnosti porodične penzije. Kulaš J.: Projekat zakona o istupima. Djisalović R.: Pretstojeće prinudno izvršenje i izvršenje u toku u smislu § 366/1 br. 4 kz. Djelošević B.: O pravnim lekovima u krivičnim delima — Način isticanja protivurečnosti kao osnov pravnom leku — § 356 t. 6 kp. Kulaš J.: Krivična odgovornost lekara i nadri-lekara. Bubulj-Jarockij: Recidivisti (zločinci u povratu) i kriminalna statistika. — **Policija 4:** Pantelić D. — Blagojević B.: Potrebne izmene i dopune u Zakonu o državljanstvu. Kulaš J.: Projekat zakona o istupima. Kulaš J.: Krivična odgovornost lekara i nadri-lekara. — **Pravna Misao I—II:** Todorović D.: Francuska i moral. Blagojević B.: Postanak francuskog gradjanskog zakonika. Drakalović N.: Terenski i populacioni razvoj Beograda. Pašukanis E.: Pravo i povreda prava. Mirković N.: Ekonomska doktrina italijanskog fašizma. — **Pravosudje 3:** Birchmeier W.: Pravosudje u švajcarskoj. Perić Ž.: Zakonitost i mir. Arandjelović D.: O besposlici intelektualaca. Lucianović M.: O fiduciarnoj vlastnosti u vezi sa § 10 steč. zak. Stanojević D.: Treba li po § 151 grpp. u parnici priložiti overen prepis generalnog punomoćija koje je deponovano kod suda po § 8 Sp. Subotić S.: Istražni zatvor. Hadžipopović A.: Ko je ovlašćen za predlog u kriv. stvarima šumske štete učinjene eraru? Petrović D.: Utaja i posluga — §§ 319 i 379 kz. — **Pravosudje 4:** Töreky G.: Pravosudje u Madjarskoj. Stefanović J.: Uslovi za sticanje i vršenje prava glasa kod nas. Škerlj M.: Članstvo u organima privrednih zadruga. Jeremić S.: Žalba zbog ništavosti presude Berzanskog izbornog suda po članu 5 Ugrpp. Britvić M.: Sudska izjava poslednje volje s obzirom na Gradjanski zakonik za Kraljevinu Srbiju. Gojković M.: Privatni učesnik ima pravo predavati neposrednu optužnicu. Bulatović M.: Saučešće u vojnim krivičnim delima.

Razne vesti.

Proslava pedesetletnice društva „Pravnik“. Dne 26. januarja t. l. je minulo petdeset let od ustanovitve društva „Pravnika“. Že na svojem letošnjem rednem obćenem zboru se je društvo skromno spomnilo zlatoga jubileja. Proslavilo pa je ta za slovensko pravno kulturo važni dogodek tudi na svečan način dne 18. marca 1939. Izdalo je posebno „Spominsko knjigo“ in priredilo slavno zborovanje.